

DET KONGELIGE
BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 71

(2000-2001)

Om lov om endringer i lov 28. februar
1986 nr. 8 om adopsjon og i lov 30. april
1993 nr. 40 om registrert partnerskap

*Tilråding fra Barne- og familiedepartementet av 20. april
2001, godkjent i statsråd samme dag.*

1 Innledning

1.1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Barne- og familiedepartementet legger med dette frem forslag til endring i lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon og i lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap. Forslaget går ut på å innføre en ny bestemmelse i adopsjonsloven om at den ene partner i et registrert partnerskap med samtykke fra den andre kan adoptere dennes barn. Det foreslås en ny bestemmelse, § 5 a i adopsjonsloven, som både vil regulere adgangen til stebarnsadopsjon i ekteskap og i registrert partnerskap. Forslaget bygger på gjeldende bestemmelse om at den ene ektefelle med samtykke fra den andre kan adoptere dennes barn. Adgangen til stebarnsadopsjon i registrert partnerskap foreslås å gjelde både forelderens biologiske barn og adoptivbarn, med mindre adoptivbarnet er adoptert fra en fremmed stat som ikke tillater slik adopsjon.

Departementet har kommet til at adgangen til stebarnsadopsjon for personer som har inngått registrert partnerskap, også bør gå frem av partnerskapsloven. Det foreslås derfor et nytt annet ledd i partnerskapsloven § 4 som viser til hjemmelen i adopsjonsloven § 5 a annet ledd.

Departementets forslag gjør det nødvendig å endre ordlyden i adopsjonsloven §§ 13 og 15.

Innføringen av en bestemmelse om stebarnsadopsjon for personer som har inngått partnerskap, medfører en utvidelse i forhold til hvem som i dag kan adoptere stebarnet sitt. De strenge kriteriene for stebarnsadopsjon, så som for eksempel hensynet til barnets beste og lovens bestemmelser om samtykke og uttalerett, vil imidlertid være uendret.

2 Bakgrunnen for forslaget

Barne- og familiedepartementet er opptatt av å legge til rette for at barn kan sikres trygge juridiske rammer rundt oppveksten i familien sin. Etter gjeldende rett har ikke barn som lever sammen med en forelder og dennes registrerte partner i en familie samme mulighet til dette som de barn som lever sammen med en forelder og dennes ektefelle.

Familier som består av registrerte partnere og den enes barn har behov for de samme trygge juridiske rammer i tilfelle skilsmisse og død, som de familier som består av ektefeller og den enes barn. For de barn som ikke har kontakt med eller kjennskap til den biologiske forelderen de ikke bor sammen med, eller der vedkommende er død eller ukjent, vil stebarnsadopsjon innebære at barnet sikres to foreldre og et større nettverk gjennom steforelderens slekt. For foreldrene kan det være godt å være to om å dele alle sider av ansvaret for barnet. Det kan videre gi hele familien en trygghet å vite at dersom forelderen skulle falle fra, vil barnet være sikret en videre oppvekst i hjemmet sammen med steforelderen.

Etter vår oppfatning bør barn som bor sammen med en av sine foreldre og dennes registrerte partner i en stabil familierelasjon også få muligheten til den juridiske sikkerheten en stebarnsadopsjon innebærer. Ved å åpne for stebarnsadopsjon i registrert partnerskap, gis også partneren anledning til å søke om å gå inn i den fullstendige juridiske forpliktelse en stebarnsadopsjon innebærer i forhold til barnet.

En stebarnsadopsjon sikrer barnet fra adopsjonen foreligger. Det betyr at steforelderen fra dette tidspunktet trer inn i de forpliktelser og det ansvar en forelder blant annet har etter barneloven. Steforelderen vil gjennom adopsjonen få del i foreldreansvaret og plikt til å oppfostre barnet. Dersom barnets (biologiske) forelder skulle falle fra, vil spørsmål om foreldreansvar etter dødsfall og hvor barnet skal bo, ikke komme opp. Dersom det registrerte partnerskapet skulle ende i skilsmisse, vil barnet blant annet ha rett til samvær med steforelderen, og steforelderen vil ha plikter etter bidragsreglene.

Departementets forslag ble med frist til 1. mars 2001, sendt på høring til følgende instanser og institusjoner:

- Departementene
- Fylkesmennene
- Kommunenes sentralforbund
- Sysselmannen på Svalbard
- Svalbard Samfunnsdrift
- Statens ungdoms- og adopsjonskontor
- Barneombudet
- Biskopene
- Regjeringsadvokaten
- Datatilsynet
- Riksrevisjonen
- Likestillingsombudet
- Sivilombudsmannen

Statistisk sentralbyrå
Norsk senter for barneforskning (NOSEB)
Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA)
Norges Forskningsråd (NFR)
Childwatch International
Universitetet i Oslo
Universitetet i Bergen
Universitetet i Tromsø
Norges Teknisk naturvitenskapelige universitet (NTNU)
Høgskolen i Agder
Høgskolen i Alta
Høgskolen i Stavanger
Høgskolen i Bodø
Høgskolen i Volda
Barnevernets utviklingssenter i Midt-Norge
Barnevernets utviklingssenter på Vestlandet
Barnevernets utviklingssenter i Nord-Norge
Rådet for høgskoleutdanning i helse- og sosialfag
Den Norske Advokatforening
Den Norske Dommerforening
Norges Juristforbund
Norsk psykologforening
Fellesorganisasjonen for barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere (FO)
Norsk Kommuneforbund
Norsk Helse- og sosiallederlag
Offentlige Familievernkontorers Organisasjon
Kirkens Familievern
Kirkerådet
Adopsjonsforum
InorAdopt
Verdens Barn
Nettverk Utenlandsadopterte Norge
Foreningen for Koreansk Adopterte
AdoptivforeldreForeningen
Enestående adoptanters landsforening
Adoptertes Landsforening
Norsk Fosterhjemsforening
Norges Kvinne- og Familieforbund
Organisasjonen Voksne for Barn
Landsforeningen for barnevernsbarn
Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring (LLH)
Redd Barna Norge
Norges Røde kors
Rettspolitisk forening
Barnevernjuridisk forum
Aleneforeldreforeningen
Foreningen 2 Foreldre

Juridisk rådgivning for kvinner

Jussbuss

Jussformidlingen, Bergen

Til orientering: De politiske partiene på Stortinget.

Følgende instanser har avgitt realitetsuttalelse:

Justisdepartementet

Statens ungdoms- og adopsjonskontor

Fylkesmannen i Finnmark

Fylkesmannen i Hedmark

Fylkesmannen i Oppland

Fylkesmannen i Rogaland

Fylkesmannen i Vest-Agder

Kirkerådet

Agder Biskop

Møre Biskop

Nord-Hålogaland Biskop

Sør-Hålogaland Biskop

Oslo Biskop

Borg Bispedømme

Stavanger biskop

Bjørgvin biskop

Tunsberg biskop

Hamar Biskop

Datatilsynet

Norsk Kommuneforbund

Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring (LLH)

Offentlige Familievernkontorers Organisasjon

Sogn og Fjordane Fylkeskommune, Familiekontoret i Sogndal

Verdens Barn

Adopsjonsforum

Redd Barna Norge

Universitetet i Oslo, Senter for kvinneforskning

Barnevernets utviklingssenter i Nord-Norge

Barnevernets utviklingssenter i Midt-Norge

Den Norske Advokatforening

Foreningen 2 Foreldre

Juridisk rådgivning for kvinner

Juss Buss

Statistisk sentralbyrå

Skattedirektoratet

I tillegg til de nevnte instansene på høringslisten har organisasjonen Norge tilbake til Gud og Aksjonsgruppen for barns rett til samvær med foreldre og besteforeldre kommet med en uttalelse til forslaget. Videre har Barne- og familieetaten i Oslo kommune kommet med synspunkter på innholdet i høringsnotatet.

3 Gjeldende rett

3.1 Innledning

Allerede forarbeidene til adopsjonsloven av 1917 anser stebarnsforhold som et grunnlag for adopsjon. Både barn fra tidligere ekteskap, tidligere adopterte barn og barn født utenfor ekteskap, nevnes i denne forbindelse. I følge Statens ungdoms- og adopsjonskontor søkes det også i dag om stebarnsadopsjon der den ene av barnets foreldre er død. I andre saker kommer spørsmålet opp der barnet har fått en steforelder etter en skilsmisse eller et samlivsbrudd mellom barnets foreldre. I noen av søknadene har barnet aldri bodd sammen med den ene av sine foreldre. Steforelderen kan i slike tilfeller være den eneste mor eller far barnet kjenner, og barnet kan være svært knyttet til ham eller henne. I noen saker har barnet liten eller ingen kontakt med den forelderen det ikke lever sammen med. I andre saker kan det derimot være kontakt og sporadisk samvær mellom barn og forelder. Det kan i enkelte tilfeller være sterke konflikter som er den bakenforliggende årsaken til søknaden om stebarnsadopsjon, for eksempel der søknaden fremstår som en forlengelse av en konflikt om barnefordeling eller samvær. Sakene kan fremstå som svært komplekse og er på ingen måte kurante. Det er derfor viktig at adopsjonsmyndigheten foretar en grundig og konkret behandling av hver søknad der partene gis anledning til å tenke nøye igjennom virkningene av en adopsjon og spørsmålet om adopsjonen vil være til barnets beste.

Formålet med en adopsjon er å gi et godt og varig hjem, vanligvis til et barn som ikke kan bli tatt hånd om av sine opprinnelige foreldre. Adopsjon innebærer derfor som oftest at barnet flyttes fra sin biologiske familie til en ny familie. Ved en søknad om stebarnsadopsjon bor derimot barnet som regel sammen med den ene av sine foreldre og steforelderen som har vært foreldrens ektefelle over tid. Barnet vil som regel allerede være godt kjent med steforelderen og knyttet til vedkommende. Stebarnsadopsjonen innebærer således normalt ingen endring i barnets faktiske situasjon. Endringen skjer i forhold til barnets juridiske stilling i familien. Ved adopsjonen knyttes varige juridiske bånd mellom barnet og steforelderen. Dersom den biologiske forelderen dør risikerer ikke barnet å måtte flytte fra hjemmet. Går ektefellene fra hverandre er barnet sikret samvær med og bidrag fra steforelderen.

I 1999 ble det gjennomført 207 stebarnsadopsjoner i Norge. Tallene for 1998 og 1997 er henholdsvis 210 og 213 adopsjoner. Det er Statens ungdoms- og adopsjonskontor som avgjør søknad om stebarnsadopsjon og som gir bevilging i sakene der lovens krav er oppfylt. Barne- og familiedepartementet er klageinstans i bevillingssakene.

3.2 Vilkår for å få gjennomført en stebarnsadopsjon

I følge adopsjonsloven § 5 første ledd kan den som er gift bare adoptere sammen med sin ektefelle. Etter adopsjonsloven § 5 annet ledd kan ikke andre

enn ektefeller adoptere sammen. Registrerte partnere er utelukket fra å adoptere sammen.

Gjeldende § 5 regulerer også stebarnsadopsjon. Her fremstår stebarnsadopsjon som et unntak fra regelen om at ektefeller må adoptere sammen. Det heter i § 5 første ledd annet punktum at den ene ektefelle kan likevel med samtykke fra den andre ektefellen adoptere dennes barn. Den ene partneren i et registrert partnerskap kan ikke adoptere den andre partnerens barn. Dette følger som vist ovenfor av ordlyden i adopsjonsloven § 5 og av partnerskapsloven § 4 der det heter at adopsjonslovens regler om ektefeller ikke gjelder for registrert partnerskap.

Et grunnleggende vilkår for å gjennomføre en adopsjon er at adopsjonen skal være til gagn for barnet, jf. adopsjonsloven § 2. Hensynet til barnets beste er også nedfelt i FNs konvensjon om barnets rettigheter. I følge konvensjonen artikkel 3 skal det i alle handlinger som vedrører barn først og fremst tas hensyn til det som gagnar barnet best.

I tillegg til prinsippet om at adopsjonen skal være til barnets beste, krever § 2 at den som søker å adoptere enten selv ønsker å oppfostre barnet, har oppfostret det, eller at det foreligger annen særlig grunn til adopsjon.

Adopsjonsloven § 3 setter en nedre aldersgrense på 25 år som vilkår for å kunne adoptere. Rent unntaksvis er det likevel åpnet for at det kan gis bevilging til den som har fylt 20 år.

Barn over 12 år må etter adopsjonsloven § 6 selv samtykke i å bli adoptert. Gjeldende adopsjonslov har i dag ingen egen bestemmelse om at barn under denne alder skal høres i saken og tas med på avgjørelsen. Hensynet til barnet ivaretas av adopsjonsmyndighetene i vurderingen av om det vil være til barnets beste å bli adoptert. Statens ungdoms- og adopsjonskontor opplyser at det har utviklet seg en praksis der det rettes en forespørsel til kommunen der barnet bor for å få en uttalelse i saken.

Hensynet til barnets beste blir også ivaretatt av foreldrene som blant annet har plikt etter barneloven til å høre hva barnet har å si før det tas avgjørelse om personlige ting som gjelder barnet - for eksempel om det skal søkes om stebarnsadopsjon.

Det følger av adopsjonsloven § 7 første ledd at den som er under 18 år ikke kan adopteres uten samtykke fra den eller dem som har foreldreansvaret. Vanligvis vil den ektefellen som skal samtykke etter § 5, bestemmelsen om stebarnsadopsjoner, ha (del i) foreldreansvaret. For denne forelderens vedkommende vil samtykke etter de to bestemmelsene i adopsjonsloven § 5 og § 7 være sammenfallende. Dersom barnets andre forelder også har del i foreldreansvaret, er vedkommendes samtykke nødvendig for at en adopsjon skal komme i stand. En forelder som har del i foreldreansvaret kan således forhindre en stebarnsadopsjon.

Etter adopsjonsloven § 7 tredje ledd skal forelder uten del i foreldreansvaret så vidt mulig få anledning til å uttale seg før vedtak blir gjort. Departementet har lagt til grunn at det må vurderes i hvert enkelt tilfelle hvor langt en skal gå i å forsøke å innhente vedkommendes uttalelse. Dersom en forelder oppholder seg utenlands på ukjent adresse, er dette i seg selv ikke nok til å unnlate forsøk på oppsporing. Videre bør det i alminnelighet ikke gis adopsjonsbevilging hvis den ene av foreldrene i sin uttalelse går i mot dette. Unntak kan

gjøres etter en konkret vurdering dersom en er kommet til at barnet er tjent med at båndene til vedkommende forelder brytes.

Departementet har lagt til grunn at et ekteskap bør ha vart i to år før det gis adopsjonsbevilling - slik at forholdet skal ha vist sin stabilitet. Det er åpnet for at dokumentert samboerforhold forut for ekteskapsinngåelsen kan tillegges vekt.

3.3 Virkningene av en stebarnsadopsjon

Adopsjonsloven kapittel 3 regulerer virkningene av en adopsjon. Av § 13 går det frem at ved adopsjonen får adoptivbarnet og dets livsarvinger samme rettsstilling som om adoptivbarnet hadde vært adoptivforeldrenes egne fødte barn. Samtidig faller rettsforholdet til den opprinnelige slekten bort. Dersom den ene ektefelle adopterer den annens barn (stebarnsadopsjon), får barnet samme rettsstilling i forhold til ektefellene som om det var deres felles barn. Det er ikke mulig å oppheve et adopsjonsforhold.

At de juridiske båndene brytes, innebærer blant annet at barnet ikke lenger vil ha arverett etter forelderen og dennes slekt. Videre oppheves foreldrens forsørgelsesansvar. Forelderen vil ikke ha noen rett til samvær med barnet.

Barn som har fått en ny forelder gjennom en stebarnsadopsjon har samme rett som alle andre adopterte barn til å bli fortalt at det er adoptert, jf. adopsjonsloven § 12. Barnet har fra det er 18 år også krav på å få opplyst fra bevilingsmyndigheten hvem den opprinnelige forelderen er.

Det følger av partnerskapsloven § 3 at registrering av partnerskap har samme rettsvirkning som inngåelse av ekteskap, men med det unntak, jf. lovens § 4, at adopsjonslovens regler om ektefeller ikke gjelder for registrert partnerskap.

To registrerte partnere har dermed ikke muligheten til å adoptere verken stebarn eller andre barn. Unntaket i § 4 var gjenstand for diskusjon under behandlingen av partnerskapsloven i 1992-93. De fleste høringsinstansene støttet forslaget om å unnta adopsjon, enkelte med den presisering at det gjelder «på nåværende tidspunkt». Departementet tok i Ot. prp. nr. 32 (1992-93) utgangspunkt i at grunnlaget for en partnerskapslov er homofile pars behov for lovregulering av de økonomiske og juridiske sidene av et forhold. Det ble understreket at en adgang til adopsjon ikke skulle følge automatisk av en rett til lovregulert samliv. Spørsmålet om adopsjon ble derfor sett uavhengig av spørsmålet om å lovregulere partnerskap.

4 Rettstilstanden i Norden

4.1 Danmark

Siden 1. juli 1999 har det i Danmark vært anledning for en partner i et registrert partnerskap til å adoptere den andre partnerens barn. Det er gjort unntak for barn som er adoptert fra et annet land.

4.2 Island

Siden 17. mai 2000 har det på Island vært mulig for den ene partner i registrert partnerskap å adoptere den annens barn som vedkommende har foreldremyndighet over. Adgangen gjelder ikke barn som er adoptert fra et annet land.

4.3 Sverige

Den någjeldende svenske partnerskapsloven utelukker all adopsjon i registrert partnerskap. Den svenske regjeringen satte i februar 1998 i gang et parlamentarisk utredningsarbeid om barn i homoseksuelle familier. Utredningen Barn i homoseksuelle familier forelå den 31. januar 2001. Når det gjelder muligheten for adopsjon, foreslår den parlamentariske komiteen at registrerte partnere i likhet med ektefeller sammen skal gis mulighet til å søke om adopsjon og til å bli vurdert som adoptivforeldre. Komiteen foreslår videre at det innføres en mulighet for en registrert partner til å adoptere den andre partnerens barn på samme betingelser som i dag gjelder for gifte par. Utredningen skal sendes på høring før Justisdepartementet fremmer et eventuelt lovforslag.

4.4 Finland

Finland har foreløpig ingen partnerskapslov, men regjeringen sendte i desember 2000 en proposisjon til Riksdagen om lov om registrert partnerskap. Registrert partnerskap vil etter forslaget utelukke adopsjon.

5 Nærmere om forslaget til endring av adopsjonsloven og partnerskapsloven

5.1 Kort om gjeldende rett

Adopsjonsloven § 5 inneholder i første ledd annet punktum en bestemmelse om at den ene ektefellen med samtykke fra den andre ektefellen kan adoptere dennes barn - såkalt stebarnsadopsjon. Av partnerskapsloven § 4 går det frem at adopsjonslovens bestemmelser om ektefeller ikke gjelder for registrert partnerskap. Det vises for øvrig til kapittel 3.2. Vilkår for å få gjennomført en stebarnsadopsjon.

5.2 Høringsnotatets vurderinger og forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet en bestemmelse om at den ene registrerte partner med den annens samtykke kan adoptere dennes barn. Forslaget ble utformet som en ny § 5 a og med en ordlyd som tilsvarer innholdet i gjeldende § 5 første ledd annet punktum om at en ektefelle med den andre ektefellens samtykke kan adoptere dennes barn. Til forskjell fra stebarnsadopsjon i ekteskap, foreslo departementet at stebarn som opprinnelig er adoptert fra utlandet holdes utenfor ordningen. Forslaget i høringsnotatet innebærer således at barnet som ønskes adoptert, kan være forelderens biologiske barn eller adoptivbarn så fremt adoptivbarnet ikke er adoptert fra utlandet.

Årsaken til at barn adoptert fra utlandet ble foreslått holdt utenfor muligheten til å bli adoptert av sin adoptivforelders registrerte partner, er hensynet til barnas opprinnelsesland. Ingen av de land de tre norske adopsjonsorganisasjonene har formidlingstillatelse i, tillater adoptivforeldre av samme kjønn. Det er fra opprinnelseslandenes side uttrykt stor skepsis til at homofile gis anledning til å adoptere. Departementets forslag om et unntak som holder utenlandsadopterte barn utenfor muligheten til gjennom en ny adopsjon å bli adoptert av adoptivforelderens registrerte partner, tilsvarer unntaket som er gjort i dansk og islandsk lovgivning.

Notatet presiserte at lovens øvrige vilkår for stebarnsadopsjon vil være de samme for ektefeller som for registrerte partnere, se kapittel 3 om gjeldende rett.

Departementet foreslo følgende bestemmelse:

«§ 5 a

Den ene partner i et registrert partnerskap kan med samtykke fra den andre partneren adoptere dennes barn med mindre barnet er et adoptivbarn fra et annet land.»

5.3 Høringsinstansenes syn

Følgende instanser har uttalt seg om forslaget: *Justisdepartementet, Statens ungdoms- og adopsjonskontor, Fylkesmannen i Finnmark, Fylkesmannen i Hed-*

mark, Fylkesmannen i Oppland, Fylkesmannen i Vest-Agder, Fylkesmannen i Rogaland, Kirkerådet, Agder Biskop, Møre biskop, Nord-Hålogaland Biskop, Sør-Hålogaland Biskop, Oslo Biskop, Borg Bispedømme, Stavanger biskop, Bjørgvin biskop, Tunsberg Biskop, Hamar Biskop, Datatilsynet, Norsk Kommuneforbund, Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring, Offentlige Familievernkontorers Organisasjon, Sogn og Fjordane Fylkeskommune - Familiekontoret i Sogndal, Verdens Barn, Adopsjonsforum, Redd Barna Norge, Universitetet i Oslo - Senter for kvinneforskning, Barnevernets utviklingssenter Nord-Norge, Barnevernets utviklingssenter Midt-Norge, Den Norske Advokatforening, Foreningen 2 Foreldre, Juss-Buss og Juridisk rådgivning for kvinner.

Statens ungdoms- og adopsjonskontor og Foreningen 2 Foreldre har i det vesentlige konsentrert sin uttalelse om stebarnsadopsjon generelt.

Statens ungdoms- og adopsjonskontor fremhever i egenskap av å være fagkontor for adopsjonssaker viktigheten av også å fokusere på den følelsesmessige siden ved stebarnsadopsjoner. Kontoret understreker at en adopsjon ikke bare er livsvarig for partene i adopsjonssaken, men at den også innebærer et brudd i barnets slektslinje som vil ha betydning for all fremtidig slekt. Kontoret som ser visse betenkeligheter ved å utvide kretsen av adoptivsøkere ved stebarnsadopsjoner, uttaler blant annet:

«I denne sammenhengen må en med andre ord ta stilling til hva som synes å være barnets beste både på kort og lang sikt, slik at adopsjonslovens krav om at adopsjonen skal være til gagn for barnet, blir det viktigste hensynet og dermed avgjørende for om adopsjonsbevilling kan gis i det enkelte tilfellet. Det sier seg selv at dette rent generelt kan være svært vanskelig å vurdere i stebarnsadopsjonssaker. Dersom de foreslåtte endringene i adopsjonsloven og partnerskapsloven blir vedtatt, og barnet ut fra dette vil få to foreldre av samme kjønn, vil en kunne hevde at disse vurderingene vil bli spesielt vanskelige. Dette fordi en adopsjon vil skape en familie som er meget uvanlig, selv om barnet skal ha de samme omsorgspersonene som før adopsjonen.»

Statens ungdoms- og adopsjonskontor viser videre til at det ikke er uvanlig at voksne stebarnsadopterte tar kontakt og er dypt ulykkelige over den beslutning som ble tatt om adopsjonen da de selv var mindreårige. *Statens ungdoms- og adopsjonskontor* opplyser at en del av dem som gjennom en adopsjon har fått en steforelder, er opptatt av at de som barn ikke var i stand til å ta innover seg eller forstå alle de juridiske og følelsesmessige sidene ved adopsjonen. Kontoret fremhever at uavhengig av om lovforslaget blir vedtatt eller ikke, bør stabilitetskravet til ektefeller og eventuelt partnere i stebarnsadopsjonssaker økes fra dagens to år til fem år, og at stebarnsadopsjoner i alminnelighet ikke bør innvilges for barn under 12 år.

Foreningen 2 Foreldre er skeptisk til stebarnsadopsjoner generelt og mener derfor at myndighetene fortsatt bør være meget restriktive med stebarnsadopsjoner og ha som målsetting å redusere antallet.

Foreningen 2 Foreldre uttaler blant annet:

«Erkjennelsen av at barn kan være i fullverdig familieforhold til begge sine foreldre selv om foreldrene ikke lever sammen, er i ferd med å slå gjennom hos den norske befolkningen og hos politikerne. Sett i lys av dette mener *Foreningen 2 Foreldre* at stebarnsadopsjon virker bakstreversk og lite tidsriktig - som et gufs fra forgagne idealer der mannen var forsørgeren og derfor adopterte sin nye kones barn.

Foreningen 2 Foreldre anbefaler at det legges større vekt på å sikre de familiemessige båndene mellom barn og begge foreldrene, og at dette skal være førstevalget når det gjelder å sikre barn trygghet og familiemessig tilknytning.»

Alle øvrige instanser, bortsett fra *Kirkerådet, Agder Biskop, Møre biskop, Stavanger biskop, Bjørgvin biskop* og *Borg Bispedømme*, støtter departementets forslag om å åpne for at den ene registrerte partner kan adoptere den annens barn.

Fylkesmannen i Hedmark som støtter departementets forslag, uttaler:

«Et hovedmotiv for lov om partnerskap har vært å likestille homofile og heterofile med hensyn til de juridiske rettigheter og plikter inngåelse av ekteskap medfører. Når det gjelder adopsjon, må en likevel legge størst vekt på hensynet til barnet. Hensikten med stebarnsadopsjon er at barn skal sikres retten til å ha to juridiske foreldre også i de tilfelle hvor den ene av foreldrene er død, forsvunnet eller av andre grunner ikke kan eller vil delta i oppfostringen av barnet eller ha kontakt med det. Fylkesmannen vil støtte departementets forslag som sikrer denne retten for barn av foreldre i partnerskap og likestiller deres rettigheter med andre barn i liknende situasjon.

Ved stebarnsadopsjon vil juridiske bånd til den opprinnelige slekten falle bort. Barnet vil etter departementets forslag komme i den noe spesielle situasjon at det får to foreldre av samme kjønn. Fylkesmannen ser at dette kan skape følelsmessige reaksjoner hos barnet og virke fremmed for utenforstående. Det er viktig at en er oppmerksom på dette, men fylkesmannen mener at barnets rettigheter i et partnerskapsforhold må veie tyngre.»

Offentlige familievernkontorers organisasjon uttaler:

«Vi ser det som positivt at lovforslaget tar utgangspunkt i barns faktiske virkelighet, og på denne måten likestiller barn som vokser opp i hjem med omsorgspersoner av samme kjønn med alle andre barn. Lovendringsforslaget samsvarer med FN's konvensjon om barns rettigheter, og prinsippet om at alle barn har samme rett til to juridiske foreldre.»

Nord-Hålogaland Biskop som støtter departementets forslag under forutsetningen av at bestemmelsen praktiseres med all mulig varsomhet, er opptatt av at barnets beste må være viktigste ledetråd i sakene. Han legger til grunn at det normalt vil være til beste for et barns utvikling å vokse opp både med en mor og en far, men peker på at det er tilfeller der det av hensyn til barnets beste vil være ønskelig med en stebarnsadopsjon som foreslått. Han peker videre på at de trygge juridiske rammene som omtales i høringsnotatet også må være oppnåelig for barn som bor sammen med en biologisk forelder som lever i partnerskap. *Nord-Hålogaland Biskop* gir sin fulle tilslutning til høringsnotatets presisering av viktigheten av at adopsjonsmyndighetene foretar en grundig og konkret behandling av hver søknad der partene gis anledning til å tenke nøye igjennom virkningene av en adopsjon og spørsmålet om en adopsjon vil være til barnets beste.

Nord-Hålogaland Biskop uttaler blant annet:

«Hensynet til barnets beste må være det grunnleggende også når det gjelder adopsjon. Når jeg understreker dette så sterkt, er det fordi spørsmålet om adgangen til adopsjon for par som lever i partnerskap,

delvis er blitt et spørsmål om rettighetene til slike par. Det er grunn til å frykte at en slik tenkning kan komme til å flytte oppmerksomheten fra barnets beste til de adopsjonssøkendes rettigheter. Det må ikke skje. Barnets beste må alltid være hovedsaken.»

Kirkerådet går i mot departementets forslag og siterer deler av den begrunnelse de gav i 1992 da rådet gikk i mot forslaget om å innføre partnerskapsloven. *Kirkerådet* uttaler dessuten:

«En målsetting om en trygg barndom er et utgangspunkt Kirken deler fullt og helt. Barnets beste må være det primære, verken biologiske foreldres eller andre voksenpersoners ønsker og behov.»

Kirken mener at det beste for barna og dermed for samfunnet er familier som består av mor, far og barn.»

Spørsmålet om hvorvidt et barn har det best som adoptert eller ikke-adoptert i partnerskap må sannsynligvis finne sitt svar ut fra det enkelte tilfelle, det gis ikke et enkelt svar på hva som er til det beste for barnet.

Barn som bor hos et par som er registrert etter partnerskapsloven har opprinnelig både en mor og en far. Dets identitet er - eller bør så vidt mulig være - forbundet med dette opphav. En *formalisering* av enda en tilknytning kan således oppleves forvirrende for barnet og forkludre den opprinnelige tilknytningen. På den annen side kan den opprinnelige tilknytningen for mange av disse barna være eller oppleves fjern. Det kan derfor være en styrke for barnet å få en ny og stabil tilknytning til en ny voksenperson.

Kirkerådet vil imidlertid vise til barnelovens understreking av barnets rett til samvær med begge sine biologiske foreldre. Og i fortsettelsen av dette vil rådet også peke på viktigheten av mulighet for samvær med sine biologiske familier utover foreldrene.

Departementet understreker den trygghet som juridiske rammer vil gi barna ved en stebarns adopsjon (s. 8). Dette er et anliggende Kirkerådet deler, og vil understreke muligheten av at det opprettes testamente til fordel for stebarn.

Kirkerådet kan på denne bakgrunn ikke anbefale det foreliggende lovendringsforslag.»

Agder Biskop som heller ikke støtter departementets forslag, uttaler klare forbehold av allmenn- kulturelle og teologisk-etiske grunner til de foreslåtte endringene. *Agder Biskop* peker blant annet på at forslaget vil gjelde et svært lite antall barn. Han er opptatt av at det vil kunne finnes andre løsninger for å sikre barn, enn ved å løse barnet fra dets biologiske slekt. *Agder Biskop* peker på at hensynet til barnets beste er et viktig prinsipp, men at det ikke er lett å avgjøre hva som er barnets beste i denne sammenheng - selv med et godt utøvd skjønn. Biskopen legger til grunn at dette først kan bedømmes etterskuddsvis og da primært av barnet selv.

Agder Biskop uttaler:

«Trekanten mor- far- barn er et grunnleggende skapelsesmessig forhold. Derfor vil det for et barns identitetsutvikling og modning normalt være det beste å få vokse opp sammen med sin biologiske mor og far. Utvilsomt kan homofile og lesbiske være gode omsorgspersoner, men det vil være en mangel i et barns oppvekst- og livsmiljø dersom begge foreldre er av samme kjønn.»

Alt i alt mener jeg det er galt å løse et barn ut av den skapelsesmessig gitte sammenheng som barnet har til den biologiske forelder og dennes slekt som det har utenom partnerskapet.

Realistisk vurdert vil en juridisk åpning for stebarnsadoptsjon som her foreslås, bli et steg i retning av neste tema: at homofile og lesbiske par får retten til å adoptere barn.

Det er således registrert signaler fra kvalifisert hold i den offentlige debatten om en slik skritt for skritt strategi, som i sin konsekvens vil lede til at ekteskapet får andre likestilte samlivsformer. Det er i så fall opplegg til et kulturelt eksperiment med betydelige usikkerhetsfaktorer.»

Når det gjelder spørsmålet om utenlandsadopterte skal holdes utenfor ordningen er høringsinstansene mer delte. Et flertall støtter likevel departementets forslag.

Statens ungdoms- og adopsjonskontor og de godkjente adopsjonsorganisasjonene *Adopsjonsforum* og *Verdens Barn*, er blant de instanser som støtter departementets forslag om at barn adoptert fra et annet land skal holdes utenfor ordningen.

Statens ungdoms- og adopsjonskontor uttaler blant annet:

«I forslaget til lovendringen er barn adoptert fra utlandet unntatt. Unntaket er begrunnet med hensynet til barnets opprinnelsesland. Statens ungdoms- og adopsjonskontor er enig i dette. Ut fra det kjennskap vi har til hvordan ulike opprinnelsesland stiller seg til å akseptere homofile søkere, vil vi tro at de samme landene vil ha sterke motforestillinger til at barnet eventuelt skulle kunne adopteres på nytt av den ene adoptantens nye partner noen år etter at det er kommet til Norge. Dersom det likevel skulle åpnes for dette, vil en kunne tenke seg at en rekke opprinnelsesland vil kunne se seg best tjent med å avvikle adopsjonssamarbeidet med Norge.»

Adopsjonsforum uttaler blant annet:

«Vi vet fra ekspertmøtene som ledet opp til undertegning av Haagkonvensjonen av 1993 om vern av barn og samarbeid ved internasjonale adopsjoner, at barnas fremtidige skjebne etter adopsjonen generelt sett er noe som opptar opprinnelseslandene sterkt. Dette reflekteres bl.a. i konvensjonens art. 9e, art. 20 og art. 21b. Formuleringen i art. 16 1b om at det skal tas behørig hensyn til barnets etniske, religiøse eller kulturelle bakgrunn, er myntet på sentralmyndighetene i opprinnelseslandet, men den samme type respekt bør etter vårt syn utvises av mottakerlandenes sentralmyndigheter i forholdet til opprinnelseslandenes religiøse og kulturelle tradisjoner. En naturlig konsekvens av en slik respekt vil være at man ikke tillater at de barna opprinnelseslandenes fagmyndigheter har betrodd norske adoptivsøkere «readopteres» på en måte som åpenbart er i strid med disse landenes moralsyn.

Vi finner grunn til å hevde at slike «readopsjoner» vil være handlinger som også mer generelt sett er i strid med Haagkonvensjonens bestemmelser og ånd, fordi denne konvensjonen bygger på at adoptivforeldre skal være gifte par (mann og kvinne) eller evt. enslige søkere. Det samme gjør Den europeiske adopsjonskonvensjonen av 1967.»

Verdens Barn uttaler:

«Hva angår adopsjon fra utlandet så er notatet i tråd med de bestemmelsene som gjelder i våre samarbeidsland hva angår formidling av adopsjon til adoptivforeldre av samme kjønn.»

Statens ungdoms- og adopsjonskontor og Adopsjonsforum er videre opptatt av hvordan det kan oppleves av et utenlandsadoptert barn å få to foreldre av samme kjønn. Adopsjonskontoret stiller spørsmål ved om den marginaliserte situasjonen et utenlandsadoptert barn er i, kan bli forsterket og om det vil kunne oppleves som en ekstrabelastning for barnet at det gjennom en stebarnsadopsjon har fått to foreldre av samme kjønn. *Adopsjonsforum* uttaler at det er organisasjonens erfaring at de aller fleste utenlandsadopterte føler at de allerede er forskjellige nok og at de ikke ønsker å skille seg fra sine jevnaldrende på flere måter enn de allerede gjør.

Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring og *Juss-Buss* er blant de instanser som går i mot departementets forslag om at barn adoptert fra et annet land skal holdes utenfor muligheten til å bli adoptert av adoptivforeldrens registrerte partner. Begge instansene foreslår at unntaket for utenlandsadopterte barn tas ut.

Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring uttaler blant annet:

«Et meget viktig prinsipp som er nedfelt i blant annet adopsjonsloven, barneloven og barnekonvensjonen, er at en i enhver sak skal ta utgangspunkt i hva som er best for barnet. Det taler for at hensynet til barnet bør veie tyngre enn hensynet til adoptivbarnets opprinnelsesland.

Det er uheldig at norsk lovgivning begrenser utenlandske adoptivbarns rettigheter på bakgrunn av fordommer som eksisterer i andre land. Norsk rett bør bygge på de verdier/hensyn som verdsettes i det norske samfunnet. Det å legge vekt på fordommer som eksisterer i andre land synes heller ikke å være i samsvar med de prinsipper adopsjonsloven bygger på, jf. ordre public regelen i adopsjonsloven § 20.

Rettsstilstanden varierer fra land til land. Eksempelvis er stebarnsadopsjon tillatt i dansk og islandsk lovgivning. Det er dermed ingen grunn til at adoptivbarn fra disse landene ikke skal omfattes av reglene om stebarnsadopsjon.

Rettsstilstanden i utlandet kan endre seg. Når barn er adoptert fra et land som tillater at homofile adopterer, faller begrunnelsen for unntaket bort. Det samme er tilfellet når landet barnet adopteres fra, ikke har noe imot at barn blir adoptert av homofile.

Det gis tillatelse til en adopsjon i hvert enkelt tilfelle. Hensynet til opprinnelseslandet kan derfor tas med som et argument i den helhetsvurderingen som foretas, samtidig som lovteksten ikke blir en skranke som forhindrer gjennomføringen av en ønsket stebarnsadopsjon.

Det er mulig for opprinnelseslandet å ta forbehold om at det enkelte barn ikke skal kunne adopteres av homofil partner.»

Andre høringsinstanser som for eksempel *Justisdepartementet*, *Offentlige familievernkontorers organisasjon*, *Norsk Kommuneforbund* og *Fylkesmannen i Hedmark* er opptatt av hensynet til barnets opprinnelsesland, men stiller likevel spørsmål ved omfanget av unntaket.

Fylkesmannen i Hedmark uttaler:

«Fylkesmannen er inneforstått med at denne type adopsjon strider mot moral- og rettsoppfatningen i enkelte giverland. Det er likevel grunn til å stille spørsmål ved om unntaket skal være såvidt absolutt. Et alterna-

tiv er at adopsjonsmyndighetene vurderer spørsmålet i hver enkelt sak.»

Offentlige familievernkontorers organisasjon (OFO) uttaler:

«OFO er inneforstått med at barn adoptert fra utlandet kommer i en særstilling, ved at norske myndigheter må søke å opprettholde tilliten til barnets opprinnelsesland. Lovforslaget må dog ikke formuleres på en slik måte at barn som kommer fra land med en mer åpen holdning til homofilt samliv ikke kan adopteres.»

Justisdepartementet er opptatt av at formuleringen om at barn som er adoptert fra utlandet holdes utenfor, er noe streng og uttaler følgende:

«Under redegjørelsen for fremmed rett fremgår at det i dansk og islandsk rett allerede er åpnet for at den ene partner i et registrert partnerskap kan adoptere den andre partnerens barn. I lys av dette fremstår forbudet mot adopsjon av barn fra utlandet som noe strengere enn formålet skulle tilsi. Det vil nemlig også hindre adopsjon av barn fra land som godtar slik adopsjon. Vi foreslår derfor til overveielse følgende utforming av § 5 a:

«Den ene partner i et registrert partnerskap kan med samtykke fra den andre partneren adoptere dennes barn med mindre barnet er et adoptivbarn som opprinnelig kommer fra en fremmed stat som ikke tillater slik adopsjon.»»

5.4 Barne- og familiedepartementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget om å åpne for at den ene partner i et registrert partnerskap kan adoptere den annens barn. Forslaget tar utgangspunkt i den virkelighet at noen barn har en forelder og dennes registrerte partner som sine omsorgspersoner og sosiale foreldre. Formålet er å gi også disse barna samme mulighet til juridisk trygghet og sikring som de barn som lever sammen med en forelder og dennes ektefelle.

Adopsjonslovens generelle regler for å gjennomføre en stebarnsadopsjon vil ikke påvirkes av forslaget. Det er kun forholdet til hvem som kan adoptere sitt stebarn, som foreslås endret. Dette innebærer at hensynet til hva som gagnar barnet, jf. adopsjonsloven § 2, fortsatt vil være det grunnleggende prinsipp i vurderingen av om en adopsjon bør gjennomføres eller ikke. Som også påpekt av en rekke høringsinstanser, vil det derfor alltid være svært viktig at adopsjonsmyndigheten foretar en grundig og konkret behandling av hver søknad og at partene gis anledning til å tenke nøye igjennom virkningene av en adopsjon og spørsmålet om adopsjonen vil være til barnets beste.

Enkelte høringsinstanser har pekt på at forslaget ikke vil ha særlig store praktiske konsekvenser og nevner i denne forbindelse at det også finnes andre måter å sikre barnet på, for eksempel gjennom opprettelse av testament og søknad om overføring av foreldreansvar til partneren etter forelderens død. Departementet er enig i at det i en del tilfeller vil være mer naturlig å sikre barnet på en annen måte enn ved stebarnsadopsjon. Mange familier vil også ha et klart ønske om å unngå å bryte de juridiske og familiemessige båndene mellom den biologiske faren eller moren barnet ikke bor sammen med. Departementet ser det imidlertid som viktig at det, på samme måte som der steforelderen er forelderens ektefelle, også gis en mulighet for stebarnsadopsjon der

steforelderen er forelderens registrerte partner. Adgangen til stebarnsadoptsjon i registrert partnerskap vil være et supplement til andre ordninger som allerede finnes i dag.

Når det gjelder innhenting av barnets syn på adopsjon og innhenting av samtykke der barnet er over 12 år, viser departementet til Justisdepartementets høringsnotat av 14. februar 2001 om innarbeiding av barnekonvensjonen i norsk rett. Det er her foreslått en tilføyelse i gjeldende adopsjonslov § 6 som regulerer barnets samtykke. Forslaget innebærer at barn som er fylt 7 år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelse om adopsjonsbevilling skal gis. Barnets mening skal i følge forslaget tillegges behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Departementet vil også nevne at det er startet et arbeid med å gjennomgå retningslinjene for søknad om adopsjon, herunder de regler som gjelder for stebarnsadoptsjon. Det vil i denne forbindelse være viktig å få nærmere konkretisert det skjønn som adopsjonsmyndighetene skal legge til grunn ved vurderingen av barnets beste.

Som det går frem av kapittel 5.3 har høringsinstansene vært delt i spørsmålet om et barn som er adoptert fra utlandet skal kunne få adoptivforelderens registrerte partner som steforelder gjennom en etterfølgende stebarnsadoptsjon i Norge. Departementet er kommet til at formuleringen i vårt opprinnelige forslag er strengere enn hva som er nødvendig av hensyn til barnets opprinnelsesland. Departementet peker her på at det opprinnelige forslaget i høringsnotatet også ville hindret adopsjon fra land som godtar slik adopsjon.

Vi foreslår derfor i tråd med merknaden fra blant annet Justisdepartementet, at unntaket for utenlandsadopterte barn begrenses til de barn som kommer fra et opprinnelsesland som ikke tillater en etterfølgende norsk stebarnsadoptsjon i registrert partnerskap.

Departementet har merket seg at enkelte instanser ikke finner grunn til at hensynet til opprinnelseslandets holdning skal tillegges vekt ved en etterfølgende stebarnsadoptsjon i Norge. Departementet vil imidlertid understreke at alt internasjonalt adopsjonsarbeid må basere seg på gjensidig respekt for hverandres systemer og lovgivning. Dette er nødvendig for at det samarbeid som har utviklet seg over tid mellom opprinnelsesland og mottakerland, kan fortsette og fremdeles være bygget på tillit. Også Haagkonvensjonen om vern av barn og samarbeid ved internasjonale adopsjoner har en klar målsetting om å fremme samarbeidet landene i mellom. Opprinnelseslandene skal etter konvensjonen blant annet ta behørig hensyn til barnets etniske, religiøse og kulturelle bakgrunn ved anbringelsen av barn som er frigitt for adopsjon til utlandet. Departementets erfaring er at myndighetene i barnas opprinnelsesland legger mye arbeid i å velge de rette adoptivforeldre. Landene er generelt svært opptatt av hvordan det går med barna i det nye hjemlandet og etterspør ofte rapporter om dette.

Ingen av de land som norske adopsjonsorganisasjoner i dag har tillatelse til å formidle barn fra, vil tildele barn til homoseksuelle par. Denne holdningen fra opprinnelseslandene blir også bekreftet i Sverige gjennom SOU 2001:10 Barn i homoseksuelle familjer. Der går det frem at heller ingen av de land sven-

ske adopsjonsorganisasjoner har formidlingstillatelse i, vil tillate slik adopsjon.

Departementet erkjenner imidlertid at holdningen til disse spørsmålene kan endre seg over tid. Begrunnelsen for å holde utenlandsadopterte barn utenfor, vil derfor i fremtiden ikke nødvendigvis gjelde for alle de land det er gitt formidlingstillatelse i. Departementet ser også at det enkelte opprinnelseslands holdning til spørsmålet om en etterfølgende stebarnsadopsjon i Norge, ikke nødvendigvis er den samme som til spørsmålet om registrerte partnere kan adoptere sammen.

Forslaget om å begrense adgangen til etterfølgende stebarnsadopsjon for de barna som kommer fra et land som ikke vil tillate slik adopsjon, forutsetter at adopsjonsmyndighetene foretar en konkret vurdering av hver sak og har oppdaterte opplysninger fra opprinnelseslandet. Det kan være nødvendig at Statens ungdoms- og adopsjonskontor retter en henvendelse til myndighetene i det aktuelle opprinnelseslandet. Det vil i så fall være naturlig å redegjøre for det norske regelverket og rette en forespørsel om landet vil tillate en etterfølgende norsk adopsjon. For fremtiden blir det viktig at slike opplysninger så langt det er mulig også fremgår av organisasjonenes søknad om formidlingstillatelse.

Spørsmålet om ny adopsjon av et utenlandsk adoptert barn, kan også komme opp i forhold til land som tradisjonelt ikke adopterer barn til Norge, men som har partnerskapslovgivning med adgang til stebarnsadopsjon. Dette vil for eksempel kunne gjelde et dansk barn som er adoptert etter innenlandsreglene i Danmark og som nå ønskes stebarnsadoptert i Norge av forelderens registrerte partner. I slike tilfeller vil det etter departementets nye forslag ikke være noe i veien for at barnet kan bli stebarnsadoptert dersom lovens øvrige vilkår er tilstede. Er barnet derimot adoptert til Danmark gjennom en internasjonal adopsjon, vil norske myndigheter måtte innhente opplysninger fra barnets opprinnelsesland.

Departementet legger for øvrig til grunn at det vil være svært sjelden at spørsmålet om stebarnsadopsjon av et allerede utenlandsadoptert barn, vil være aktuelt. I praksis vil spørsmålet for eksempel kunne komme opp der en enslig har adoptert et utenlandsk barn. I dag adopterer de fleste enslige fra Kina. Dette landet tillater bare enslige kvinner å adoptere dersom det uttrykkelig går frem av sosialrapporten at vedkommende ikke er homoseksuell.

Dersom søknaden om stebarnsadopsjon gjelder en utenlandsadoptert person over 18 år, legger departementet til grunn at det ikke vil være aktuelt å innhente opprinnelseslandets tillatelse til å gjennomføre en ny adopsjon. Den som adopsjonssøknaden gjelder vil i dette tilfellet være myndig, og det er vedkommendes samtykke og eget ønske om å bli adoptert som danner grunnlaget for søknaden om stebarnsadopsjon.

Når det gjelder plasseringen i loven av bestemmelsen om stebarnsadopsjon i registrert partnerskap, har Justisdepartementet i høringsuttalelsen hatt noen merknader. De har foreslått at det, av hensyn til strukturen i adopsjonsloven, trolig vil være en fordel at gjeldende § 5 første ledd annet punktum om ektefellers rett til stebarnsadopsjon, flyttes til § 5 a. Slik vil ektefellers rett til å adoptere *sammen* være regulert i § 5, og bestemmelsene om stebarnsadopsjon vil være regulert i en egen bestemmelse i § 5 a.

Barne- og familiedepartementet slutter seg til dette og foreslår følgende § 5 a:

«§ 5 a

Den ene ektefelle kan med samtykke fra den andre ektefelle adoptere dennes barn.

Den ene partner i et registrert partnerskap kan med samtykke fra den andre partner adoptere dennes barn med mindre barnet er et adoptivbarn som opprinnelig kommer fra en fremmed stat som ikke tillater slik adopsjon.»

6 Øvrige endringer i adopsjonsloven og partnerskapsloven

6.1 Gjeldende rett

Partnerskapsloven § 4 inneholder en bestemmelse om at adopsjonslovens regler om ektefeller ikke gjelder for registrert partnerskap.

Adopsjonsloven § 13 regulerer rettsstillingen til et barn etter en adopsjon. Det følger av bestemmelsens annet ledd at et barn som er adoptert av foreldrens ektefelle, vil få samme rettsstilling som om det var deres felles barn.

Adopsjonsloven § 15 inneholder en generell bestemmelse om at rettsforholdet til de opprinnelige adoptivforeldrene faller bort dersom barnet adopteres på nytt. Det er gjort et unntak for adopsjon der den ene ektefelle adopterer den annens barn (stebarnsadopsjon). I stebarnsadopsjonene er situasjonen jo nettopp at barnet skal beholde sin rettsstilling i forhold til den ene av foreldrene og få samme rettsstilling i forhold til begge ektefellene som om det var deres felles barn, jf. § 13.

Ingen av bestemmelsene tar høyde for at den ene partner skal kunne adoptere den annens barn gjennom en stebarnsadopsjon i registrert partnerskap.

6.2 Høringsnotates vurderinger og forslag

Departementet la i høringsnotatet til grunn at adgangen til stebarnsadopsjon i registrert partnerskap også bør gå direkte frem av partnerskapsloven. Det ble derfor foreslått et nytt annet ledd i partnerskapsloven § 4 som nevner adgangen til stebarnsadopsjon og som viser til adopsjonslovens bestemmelse i § 5 a.

Departementet la i høringsnotatet til grunn at rettsstillingen til barnet som adopteres av forelderens registrerte partner, jf. § 5 a, skal være den samme som for barn som adopteres av forelderens ektefelle. Det ble derfor foreslått at det i § 13 annet ledd tas inn et nytt punktum som regulerer barnets rettsstilling etter en stebarnsadopsjon der adoptanten er forelderens registrerte partner.

Departementet la videre til grunn at dersom den ene registrerte partner skal kunne adoptere den annens adoptivbarn, må dette også gå frem av ordlyden i § 15 slik at rettsforholdet til den første adoptivforelder ikke faller bort ved stebarnsadopsjonen. Med utgangspunkt i utkast til § 5 a vil det i denne forbindelse bli snakk om stebarnsadopsjon av et barn som allerede er adoptert ved en innenlandsadopsjon.

6.3 Høringsinstansenes syn

Av høringsinstansene er det bare *Nord-Hålogaland Biskop* og *Juridisk rådgivning for kvinner* som har kommentert særskilt disse mer tekniske konsekvensene av innføringen av stebarnsadopsjon i partnerskap.

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) uttaler:

«Adopsjonsloven §§ 13 og 15 regulerer virkningene av adopsjon, og med en utvidet adgang til stebarnsadopsjon er det nødvendig at ordlyden i paragrafene endres til også å omfatte adopsjon av registrert partners barn.

JURK ser det også som en naturlig følge av § 5 a i adopsjonsloven, at § 4 i partnerskapsloven får et nytt annet ledd.»

Nord-Hålogaland Biskop er opptatt av formuleringen i § 13 om rettsvirkningen av en adopsjon, og reagerer på at «det samme gjelder» viser til formuleringen «som om det var deres felles barn». *Nord-Hålogaland Biskop* uttaler:

«Hva som menes med denne bestemmelsen, er i og for seg klart nok, men ettersom det er umulig at et barn i partnerskap kan være partnernes «felles barn» i biologisk forstand, bør en i tilføyelsen finne en annen og mer sakssvarende formulering enn bare: «Det samme gjelder.»»

6.4 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslagene fra høringsnotatet.

Etter vår oppfatning er det hensiktsmessig at adgangen for en registrert partner til å adoptere den annens barn også går frem av partnerskapsloven § 4, selv om hjemlen til stebarnsadopsjon i partnerskap er adopsjonsloven § 5 a.

Ordlyden i adopsjonsloven §§ 13 og 15 må endres som en følge av at det åpnes for stebarnsadopsjon der steforelderen har inngått partnerskap med forelderen.

Når det gjelder formuleringen i § 13 «som om det var deres felles barn», valgte departementet i høringsnotatet å følge opp den begrepsbruken som adopsjonsloven allerede bruker ved stebarnsadopsjoner. Vi finner fortsatt at de beste grunner taler for å opprettholde formuleringen som viser at den juridiske stillingen til barn som er adoptert gjennom en stebarnsadopsjon ikke skiller seg fra andre barns juridiske stilling - og er uavhengig av om foreldrene kunne ha fått barnet sammen eller ikke.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget

Det er ikke grunn til å tro at forslaget på årsbasis vil medføre noen særlig økning i antall gjennomførte stebarnsadopsjoner.

Statistisk sentralbyrå har i sin høringsuttalelse pekt på at forslagene vil ha visse konsekvenser i folkeregistrerings-sammenheng, i det et barn vil kunne stå registrert med mor og far med samme kjønn. Statistisk sentralbyrå forutsetter at Sentralkontoret for folkeregistrering i Skattedirektoratet, foretar de nødvendige justeringer i rutiner og kontroller i Det sentrale folkeregister. Skattedirektoratet har i sin høringsuttalelse stipulert dette arbeidet til ca fire månedsverk.

Departementet legger på denne bakgrunn til grunn at forslaget derfor ikke har økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

8 Merknader til de enkelte bestemmelser

Til adopsjonsloven § 5

Av hensyn til strukturen i adopsjonsloven, tas gjeldende § 5 første ledd annet punktum om ektefellers adgang til stebarnsadopsjon ut og flyttes til ny § 5 a. § 5 vil etter dette kun regulere ektefellers rett til å adoptere sammen.

Til adopsjonsloven § 5 a

Første ledd inneholder hjemmelen for at en ektefelle med den andre ektefelles samtykke, kan adoptere dennes barn. Bestemmelsen tilsvarende gjeldende § 5 første ledd annet punktum.

Annet ledd åpner for at den ene registrerte partner med samtykke fra den andre, kan adoptere dennes barn. Bestemmelsen innebærer at partneren kan adoptere den andres biologiske barn, barn som allerede er adoptert av partneren etter reglene for innenlandsadopsjon, eller barn som er adoptert fra utlandet dersom barnets opprinnelsesland vil tillate en etterfølgende norsk stebarnsadopsjon i registrert partnerskap.

Ektefellers og registrerte partners adgang til stebarnsadopsjon vil etter dette være regulert i samme paragraf.

Til adopsjonsloven § 13

§ 13 annet ledd som regulerer virkningen av en stebarnsadopsjon, slår fast at barnet får samme rettsstilling i forhold til ektefellene som om det var deres felles barn. Det nye annet punktum i annet ledd, slår fast at det samme gjelder der den ene registrerte partner adopterer den andre partnerens barn.

Til adopsjonsloven § 15

Gjeldende § 15 regulerer rettsvirkningene der et barn blir adoptert på ny av noen annen enn den første adoptantens ektefelle. Unntaket som er gjort i forhold til adoptantens ektefelle, må - som en følge av innføringen av stebarnsadopsjon i registrert partnerskap - også gjøres gjeldende der den nye adoptanten er den første adoptantens registrerte partner.

Til partnerskapsloven § 4

Gjeldende § 4 inneholder en bestemmelse om at adopsjonslovens regler om ektefeller ikke gjelder for registrert partnerskap. Dette endres ikke ved innføringen av en egen bestemmelse i adopsjonsloven om at den ene registrerte partner kan adoptere den annens barn gjennom en stebarnsadopsjon. Ved en henvisning til adopsjonsloven § 5 a annet ledd, er muligheten for stebarnsadopsjon i registrert partnerskap synliggjort i partnerskapsloven.

Barne- og familiedepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon og i lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap.

Vi HARALD, Norges Konge,

st ad f e s t e r:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon og i lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til endringer i lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon og i lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap

I

I lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon, gjøres følgende endringer:

§ 5 skal lyde:

§ 5. Den som er gift, kan bare adoptere sammen med sin ektefelle, bortsett fra når ektefellen er sinnslidende eller psykisk utviklingshemmet eller *erforsvunnet*.

Andre enn ektefeller kan ikke adoptere sammen.

Ny § 5 a skal lyde:

§ 5 a. Den ene ektefelle kan med samtykke fra den andre ektefelle adoptere dennes barn.

Den ene partner i et registrert partnerskap kan med samtykke fra den andre partner adoptere dennes barn med mindre barnet er et adoptivbarn som opprinnelig kommer fra en fremmed stat som ikke tillater slik adopsjon.

§ 13 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder for barn adoptert etter § 5 a annet ledd.

§ 15 skal lyde:

§ 15. Blir barnet adoptert på ny av noen annen enn adoptantens ektefelle eller registrerte partner, opphører rettsvirkningene av den første adopsjonen i forholdet til de første adoptivforeldrene og deres slektninger.

II

I lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap gjøres følgende endring:

§ 4 nytt annet ledd skal lyde:

Den ene registrerte partner kan likevel adoptere den andre partnerens barn, jf. adopsjonsloven § 5 a annet ledd.

III

Ikraftsetting

Endringene trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

